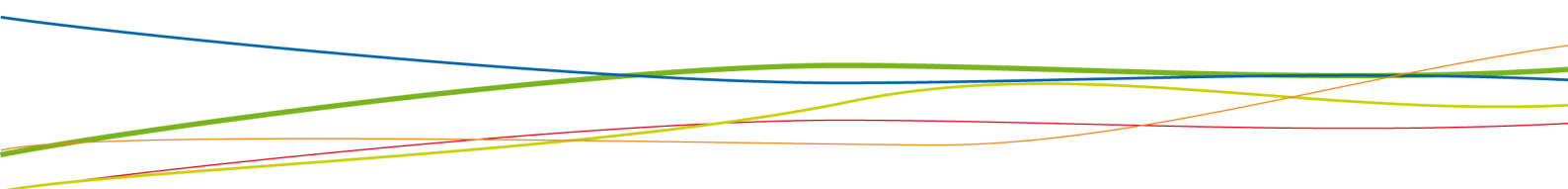

LOOPBAANORIËNTATIE EN –BEGELEIDING (LOB)

DEEL I: STUDIEKEUZE PROFIEL EN VAKKENPAKKET

Inhoud

INLEIDING	3
Wat is Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)?	3
Rol ouders bij LOB	3
Hulp bij studiekeuze	3
PROFIEL EN VAKKENPAKKET	4
Lesaanbod vakken	5
Profielen	5
Samenstelling vakkenpakketten	5
KEUZEMOMENTEN EN MOGELIJKHEDEN DALTON MAVO	4
Keuze in leerjaar 2 gericht op leerjaar 3	4
Keuze in leerjaar 3 gericht op leerjaar 4	4
ADVIES BIJ KEUZE VAKKENPAKKET	6
Wil je na de mavo naar het mbo?	6
Wil je na de mavo naar de havo?	6
Meer weten de studiekeuze van je vervolgopleiding op het mbo of de havo?	6
OVERZICHT LOB-ACTIVITEITEN/-PROJECTEN DALTON MAVO	7
Leerjaar 2	7
Leerjaar 3	7
Leerjaar 4	7
TIPS VOOR OUDERS	8
Het stripboek studiekeuze	8
Internet	8
Loopbanen veranderen	8
BIJLAGE 1a: keuzeformulier vakkenpakket leerjaar 3 en toelichting nieuwe vakken bovenbouw	8
BIJLAGE 1b: Optie doorstroom naar schakelklas Dalton Het Groene Lyceum	9
BIJLAGE 2: keuzeformulier vakkenpakket leerjaar 4	10
BIJLAGE 3: havo-profielen	11

INLEIDING

Dit document biedt antwoord op de volgende vragen: Wat is (het doel van) LOB? Wat betekent dit voor je kind? Wat kun jij er mee als ouder? En wat mag je van school verwachten?

Wat is Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)?

Jaarlijks maken meer dan 950.000 leerlingen vanuit het voorgezet onderwijs de overstap naar een vervolgopleiding in het mbo of in het hoger onderwijs. Helaas verloopt deze overstap niet altijd probleemloos. Te veel jongeren vallen uit of switchen van opleiding. Goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) kan helpen bij het maken van betere keuzes door jongeren te begeleiden bij het ontdekken van hun mogelijkheden, talenten en passies en het ontwikkelen van een realistisch zelfbeeld van het vervolgonderwijs en het beroepsperspectief. Het ontwikkelen van vaardigheden en talenten zit als daltonschool in het dna. Door onze leerlingen daarbij praktijkervaringen binnen en buiten de school aan te bieden, bereiden wij hen zo goed mogelijk voor op de naderende studiekeuze.

Wat betekent dit voor onze leerlingen?

Lentiz | Dalton werkt vanuit de daltonpijlers. Deze hebben sterke overeenkomsten met de vijf loopbaancompetenties die van belang zijn voor het maken van studie- en loopbaankeuzes: kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, loopbaansturing, werkexploratie en netwerken.

Leerlingen leggen hun ontwikkeling stap voor stap vast in een loopbaandossier. Op basis van deze verschillende ervaringen kan je kind tot een bewuste keuze komen voor een vervolgopleiding.

Rol ouders bij LOB

Hulp en betrokkenheid van ouders is daarbij voor het kind van groot belang. Door regelmatig over de toekomst te praten, op onderzoek te gaan en over ervaringen te praten, wordt steeds duidelijker wat voor het kind belangrijke elementen zijn om mee te wegen in de persoonlijke studiekeuze: waar hij/zij moeite voor wil doen om te leren en wat hij/zij ervoor over heeft.

Hulp bij studiekeuze

Om alle betrokkenen te ondersteunen is relevante informatie verzameld in twee documenten.

In dit deel (STUDIEKEUZE PROFIEL EN VAKKENPAKKET) vind je alles wat te maken heeft met de studiekeuzes tijdens de opleiding.

Het andere deel (STUDIEKEUZE VERVOLGOPLEIDING) heeft betrekking op de studiekeuze op basis van het mavo-diploma: richting mbo of havo.

Daarnaast informeren we ouders regelmatig per e-mail en de oudernieuwsbrief over actuele zaken omtrent studiekeuze.

Met vragen de keuzes tijdens en na de mavo-opleiding kun je in de eerste plaats bij de coach terecht. Deze collega's worden ondersteund door de decaan van Lentiz | Dalton MAVO & Het Groen Lyceum, Diane Zuidgeest (dzuidgeest01@lentiz.nl)

KEUZEMOMENTEN EN MOGELIJKHEDEN DALTON MAVO

Vanaf leerjaar 2 wordt veel aandacht besteed aan de naderende keuzemomenten. Coaches voeren regelmatig gesprekken met hun leerlingen o.a. om hen op de keuzes voor te bereiden.

Ouders worden op de hoogte gehouden van alles wat speelt middels de oudernieuwsbrief en op de informatieavond.

Keuze in leerjaar 2 gericht op leerjaar 3

Wanneer kiezen? In januari/februari kiezen leerlingen hun vakkenpakket voor leerjaar 3.

Wat valt er te kiezen?

KEUZE	TOELICHTING
Vakkenpakket	Leerlingen laten één van de volgende vakken vallen: Nask1 Nask2 Duits Maatschappijkunde "Profiel en vakkenpakket", pagina 4

Het Groene Lyceum Leerlingen die over voldoende leercapaciteiten beschikken, kunnen er na het tweede leerjaar ook voor kiezen om over te stappen naar onze andere opleiding: Dalton | Het Groene Lyceum. Zie bijlage 1 "Doorstroom naar schakelklas Lentiz | Dalton Het Groene Lyceum".

Punt van aandacht:

Bijlage 1 geeft de profielen/vakkenpakketten weer die in de loop van leerjaar 3 gericht op leerjaar 4 gekozen kunnen worden. Door rekening te houden met de profielgebonden vakken van de verschillende profielen, kunnen leerlingen in leerjaar 2 een goede keuze maken. Op basis daarvan:

- Als een leerling in het profiel Techniek examen wil afleggen, moet hij/zij nask1 niet laten vallen. Dit vak is profielgebonden in dit profiel en daarmee verplicht.
- Alleen in het profiel Zorg & Welzijn kan examen worden gedaan *zonder* het vak wiskunde. Wil een leerling die optie open houden, dan is het van belang dat in leerjaar 3 het vak Maatschappijkunde wordt gevolgd.

Om ook de aansluiting op de havo bij deze keuze in beeld te hebben, zijn in bijlage 3 de profielen/vakkenpakketten van de havo's in de regio in beeld gebracht.

Keuze in leerjaar 3 gericht op leerjaar 4

Wanneer kiezen? In januari/februari kiezen leerlingen hun vakkenpakket voor leerjaar 4. Dat betekent dat een leerling 6 vakken kiezen waarmee zij het examenjaar ingaan.

Wat valt er te kiezen?

KEUZE	TOELICHTING
Profiel	Keuze uit profielen Landbouw, Techniek, Economie en Zorg & Welzijn. Het profiel bepaalt welke vakken er in het verplichte deel van het vakkenpakket zitten. Zie "Profiel en vakkenpakket"
Vakkenpakket	In elk profiel is ruimte voor twee keuzevakken (wiskunde en economie zijn niet meer verplicht). Wat de keuzemogelijkheden zijn ziet u onder "Profiel en vakkenpakket"
Zelfstandig vak	Leerlingen die over voldoende leercapaciteiten beschikken, krijgen de mogelijkheid een of meer vakken zelfstandig te volgen. Zie "Optioneel: zelfstandig vak"

Zie ook bijlage 2: het keuzeformulier leerjaar 4

PROFIEL EN VAKKENPAKKET

Lesaanbod vakken

Lentiz | Dalton MAVO biedt naast de vaste vakken Nederlands en Engels de volgende vakken aan:

Wiskunde	Economie	Duits
Nask1	Geschiedenis	Aardrijkskunde
Nask2	Biologie	Maatschappijkunde

Profielen

Leerlingen kunnen op Dalton | MAVO examen doen in één van de profielen: Economie, Landbouw, Zorg & Welzijn of Techniek.

Samenstelling vakkenpakketten

Een vakkenpakket op Dalton | MAVO uit:

Gemeenschappelijke vakken

Ongeacht het gekozen profiel volgen leerlingen in het derde leerjaar de gemeenschappelijke vakken maatschappijleer 1, rekenen, LO, KV1, coachgesprek en keuzewerktijd. In leerjaar 4 vallen rekenen en KV1 af.

Vaste vakken

Los van individuele keuzes volgen alle leerlingen Nederlands en Engels.

Profielgebonden vakken (verplicht)

Landbouw:	wiskunde en biologie
Techniek:	wiskunde en nask1
Economie:	wiskunde en economie
Zorg & Welzijn:	biologie en maatschappijkunde

Keuzevakken

In leerjaar 2 kiezen leerlingen voor het 3^e leerjaar drie keuzevakken uit het eerder genoemde vakkenaanbod. NB: voor zover wiskunde en/of economie niet in het profielgebonden deel zit, ben je verplicht deze te kiezen.

In leerjaar 3 kiezen leerlingen o.b.v. hun pakket in de examenklas twee keuzevakken.

TIP: kies eerst de vakken die je wilt volgen. Die zeggen iets over wat je goed kan, wat jouw interesse heeft of wat belangrijk is voor je vervolgopleiding.

Bekijk op basis daarvan in welk profiel het pakket past en maak je keuze.

Optioneel: zelfstandig vak

Leerlingen die over voldoende leercapaciteiten beschikken krijgen de mogelijkheid om in leerjaar 4 een of twee extra vakken zelfstandig te volgen. Zij werken op basis van de digitale leeromgeving de stof door, waarbij zij ondersteuning van de vakdocent kunnen krijgen. Voorwaarden voor het mogen volgen van een zelfstandig vak in de bovenbouw zijn opgenomen in de schoolgids.

Redenen om een zelfstandig vak te volgen zijn met name gericht op mogelijke doorstroom naar de havo:

- meer keuzemogelijkheden binnen de havo-profielen
- meer uitdaging en oefenen met zelfstandig werken
- een extra vak kan in het voordeel werken wanneer er minder opleidingsplekken dan aanmeldingen zijn

Op termijn wordt een extra mavo-vak waarschijnlijk noodzakelijk voor toelating tot de havo (wetgeving omtrent doorstroomrecht vmbo – havo). Op dit moment is het echter nog onduidelijk wanneer deze wetswijziging wordt doorgevoerd.

Denk je erover om na de mavo naar de havo te gaan? Lees dan ook de informatie over de havo in het andere deel over Loopbaanoriëntatie en -begeleiding DEEL II STUDIEKEUZE VERVOLGOPLEIDING

ADVIES BIJ KEUZE VAKKENPAKKET

Voor advies bij jouw keuze kun je natuurlijk in eerste plaats bij de coacht terecht, maar er zijn een aantal algemene tips om te delen:

Wil je na de mavo naar het mbo?

Dan heb je als student toelatingsrecht. Meer hierover vind je op deze [website van de overheid](#).

Ondanks dit toelatingsrecht is het advies: **maak keuzes die zo goed mogelijk aansluiten bij je wensen voor vervolgonderwijs**. Daarmee maak je voor jezelf de overstap naar het vervolgonderwijs te zijner tijd zo makkelijk mogelijk! Er verandert dan al genoeg.

Probeer dus zo lang mogelijk wiskunde te volgen. Dit is een van de redenen dat het vak bij ons op school in het derde leerjaar een verplichte keuze is.

En als je écht op alle mogelijkheden voorbereid wilt zijn, dan kies je voor wiskunde, natuurkunde, biologie en economie. Vind je deze combinatie te zwaar? Kies dan in elk geval voor wiskunde en economie.

Wil je na de mavo naar de havo?

Kies dan een zelfstandig vak extra en hou rekening met de profielen/vakken op de havo. Zie bijlage 3.

Meer weten de studiekeuze van je vervolgopleiding op het mbo of de havo?

Bekijk dan andere document over Loopbaanoriëntatie en -begeleiding DEEL II: STUDIEKEUZE VERVOLGOPLEIDING.

OVERZICHT LOB-ACTIVITEITEN-/PROJECTEN DALTON MAVO

Praktische ervaringen zijn bij het richting geven aan het individuele keuzeprocess en bij het maken van studiekeuzes erg belangrijk. Daarom wordt vanuit het decanaat een LOB-programma georganiseerd. Samen met LOB-onderdelen in de schoolvakken en de coachgesprekken werken wij zo aan het keuzeprocess.

Leerjaar 2

Maand	Activiteit	Uitleg
Oktober	Gastlessen	Beroepsbeoefenaren komen leerlingen een beeld geven van de dagelijkse praktijk en vertellen over de vooropleiding.
November	Interessetest	Een eerste oriëntatie op beroepen.
December	Informatie	Over de keuze van je vakkenpakket in leerjaar 3.
Januari	Kiezen	Voorlopige keuze betreffende profiel en vakkenpakket.
Februari	Westland on Stage	Een kennismaking met het bedrijfsleven en andere werkgevers.
Februari	Kiezen	Definitieve keuze betreffende profiel en vakkenpakket.

Leerjaar 3

Maand	Activiteit	Uitleg
November	Interessetest	Een tweede oriëntatie op beroepen en opleidingen
November	www.kiesmbo.nl	Site ontdekken die veel informatie biedt over vervolgonderwijs en beroepen: Wat houdt een beroep in? Welke eigenschappen zijn daarvoor belangrijk? Welke opleiding kies je hiervoor? En waar wordt die opleiding aangeboden in Nederland? Hoe beoordelen studenten deze opleiding? Wat is de kans op werk? etc.
November	Opleidingsmarkt	Vervolgopleidingen (mbo en havo) presenteren zich, zodat leerlingen en ouder(s)/verzorger(s) zich binnen onze eigen school kunnen oriënteren.
December	gastles havo	Lentiz Revisulyceum is te gast om geïnteresseerde leerlingen een goed beeld te geven van de havo en waar zij nu al rekening mee kunnen houden.
Januari	BOS-stageweek	Beroepsoriënterende stage
Januari	Kiezen	Voorlopige keuze betreffende profiel en vakkenpakket examenjaar
Februari	Kiezen	Definitieve keuze betreffende profiel en vakkenpakket examenjaar

Leerjaar 4

Maand	Activiteit	Uitleg
September	Profielwerkstuk	Onderdeel van het examen gerelateerd aan de gekozen sector en a.d.h.v. twee of meer gekozen vakken.
Oktober	Wegwijs in het mbo	Boekje met daarin de Open Dagen-kalender voor de mbo-scholen in de regio Haaglanden
Oktober	Interessetest	Mogelijkheid om test uit leerjaar 3 nogmaals te maken.
November	Opleidingenmarkt	Vervolgopleidingen (mbo en havo) presenteren zich, zodat leerlingen en ouder(s)/verzorger(s) zich binnen onze eigen school kunnen oriënteren.

Wij streven ernaar dat zoveel mogelijk leerlingen 1 april zijn aangemeld voor de vervolgonderwijs van hun keuze.

TIPS VOOR OUDERS

Sommige kinderen weten al jaren wat zij later willen worden. Anderen hebben meer moeite met kiezen. Zeker als het gaat om lange-termijnkeuzes. Dit komt mede doordat het brein van kinderen in deze leeftijd nog niet voldoende in staat is verbanden te leggen tussen het kiezen van een opleiding en de gevolgen daarvan voor hun eigen toekomst te overzien. Bovendien zijn vmbo-leerlingen in Nederland nog erg jong op het moment dat zij deze belangrijke keuze moeten maken. Omdat ouders/verzorgers in dit hele proces voor jongeren de belangrijkste personen zijn, vindt u wat handvatten om de begeleiding samen met school stap voor stap vorm te geven.

Begrip en communicatie zijn sleutelwoorden in het studiekeuzeprocess van ieder kind. Het is belangrijk om **regelmatig over kwaliteiten van het kind en de toekomst van hem/haar te praten**. Dit is nodig om tot goede keuzes te kunnen komen. Zowel als het gaat om de sector/het vakkenpakket in het vmbo als om de vervolgopleiding na het examen.

Het stripboek studiekeuze

Het [Studiekeuze Stripboek](#) is gemaakt voor studiekeuzers en hun ouders. Bij elke stripafbeelding staan 5 tips en, voor wie wil, een verdiepend artikel. De makers hebben op basis van hun ervaring gefocust op hbo/universiteit, maar bijna alle onderwerpen zijn ook relevant voor mbo'ers in spé waardoor ik besloten heb het hier te delen.

De onderwerpen die in het boekje worden aangehaald zijn:

<i>Nadenken over jezelf</i>	<i>Tips voor ouders bij bezoeken van een open dag</i>
<i>Toekomstdenken</i>	<i>(Online) proefstuderen</i>
<i>Gaan studeren?</i>	<i>Op welk niveau ga ik studeren?</i>
<i>Een studie kiezen?</i>	<i>De decaan</i>
<i>Welk interessegebied past bij mij?</i>	<i>Studiekeuzecheck, hoe werkt dat? (hbo/wo)</i>
<i>Ieder jaar 60 studiepunten (hbo/wo)</i>	<i>Geslaagd! Vijf tips voor de zomer</i>

Met dank aan Hermien van Miltenburg, Oudervoorlichter bij Wageningen University & Research.

Internet

De websites www.kiesmbo.nl (landelijk) en www.bekijkjetoekomstnu.nl (regio Haaglanden) bieden naast veel algemene informatie ook overzicht in specifieke opleidingen. Ook hebben de beide sites een apart onderdeel voor ouders.

Loopbanen veranderen

Houd tot slot voor ogen dat loopbanen van individuen in het verleden redelijk vast lagen: na een opleiding koos je uit een aantal beroepen en kwam je in een baan terecht waarin je vaak tot het einde van je loopbaan bleef.

Tegenwoordig is studiekeuze vooral een **startpunt** in een loopbaan. Daarvanuit begin je je loopbaan, en wordt zal je meerdere malen heroverwegen, verdiepen op bijschaven. Bovendien ontstaan er in de (nabije) toekomst beroepen die we nu nog niet kennen, en verdwijnen er functies die nu nog bestaan waardoor beweging in de loopbaan noodzakelijk kan blijken. Wie had 10 jaar geleden gehoord van een influencer, bitcoinhandelaar, drone-operator of een 3d-printspecialist...?

Kies daarom een opleiding die *nu* bij je past. Het kiezen van een beroep is tijdens/na je studie de volgende stap.

BIJLAGE 1: Optie doorstroom naar schakelklas Dalton | Het Groene Lyceum

Dalton Het Groene Lyceum is de andere route naar het hbo voor leerlingen die ondernemend, nieuwsgierig en onderzoekend zijn en die affiniteit hebben met economie. Het zijn leerlingen die graag leren door ook praktisch te werken.

Voor mavo-leerlingen is het mogelijk om ná leerjaar 2 over te stappen naar leerjaar 3 (en vervolgens 4-5-6) van Dalton Het Groene Lyceum. Zij behalen tijdens de opleiding twee diploma's: vmbo-tl en mbo 4. Daarna zijn zij toelaatbaar tot het hbo.

Interessant voor leerlingen die mogelijk na de het hbo als einddoel hebben

Dit alternatief is interessant voor leerlingen die mogelijk na de mavo via de havo naar het hbo willen gaan. De route via Dalton Het Groene Lyceum duurt even lang, maar biedt leerlingen naast de benodigde theoretische kennis ook bredere ervaring, praktijkgerichte projecten, bedrijfsbezoeken en stageperiodes. Hierdoor is de lesstof een ideale afwisseling tussen theorie en praktijk. Dit komt bovendien het keuzeproces voor een passende vervolgstudie ten goede. Daarnaast wordt binnen Dalton Het Groene Lyceum, net als bij Dalton MAVO, les gegeven volgens de daltonprincipes en wordt 30% van de lestijd in het Engels gegeven.

Voor wie is Lentiz | Dalton Het Groene Lyceum een geschikt alternatief?

- ✓ De 6-jarige route is voor leerlingen die voldoende capaciteit hebben om deze twee diploma's te halen.
- ✓ Er is een positief advies van de docenten van de mavo nodig.
- ✓ Voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde ruim voldoende
- ✓ De leerling past in het profiel: belangstelling voor ondernemen, onderzoeken en economie.

Meer informatie over Dalton Het Groene Lyceum is te vinden op de [website](#), in de schoolgids op de site en in de folder. Eventueel kunt u ook contact opnemen met de afdelingscoördinator: Mariëlle van der Maarel mvdmaarel@lentiz.nl

BIJLAGE 2: keuzeformulier vakkenpakket leerjaar 4

Lentiz Dalton MAVO EXAMENJAAR	Economie	Zorg & Welzijn	Techniek	Landbouw
Gemeenschappelijk deel	LO, basegroup, dalton keuzewerktijd			
Verplichte examenvakken	Nederlands Engels	Nederlands Engels	Nederlands Engels	Nederlands Engels
Profielgebonden	Economie Wiskunde	Biologie Maatschappijkunde (mask)	Wiskunde NaSk 1	Wiskunde Biologie
Keuzevakken binnen sector N.B. te kiezen uit vakken die in leerjaar 3 ook gevolgd zijn.	<u>Kies 2 vakken:</u> Geschiedenis Maatschappijkunde Biologie Aardrijkskunde NaSk1 NaSk2 Duits	<u>Kies 2 vakken:</u> Economie Wiskunde Geschiedenis Aardrijkskunde NaSk1 NaSk2 Duits	<u>Kies 2 vakken:</u> Economie Geschiedenis Aardrijkskunde Biologie NaSk2 Maatschappijkunde Duits	<u>Kies 2 vakken:</u> Economie Geschiedenis Aardrijkskunde NaSk1 NaSk2 Maatschappijkunde Duits
Extra vak (optioneel met positief advies coach leerjaar 3 zelfstandig te volgen)	1) ..... 2)	1) ..... 2)	1) ..... 2)	1) ..... 2) .....

Belangrijk voor leerlingen met een havo-wens:

Leerlingen met een havo-wens doen er goed aan zelfstandig een extra vak te volgen. Dit vergroot hun kans op toelating bij de havo die zijn/haar voorkeur heeft. De leerling doet in dat geval Centraal examen in 7 vakken.

Wanneer je de voorkeur hebt na de mavo op de havo in te stromen, dan is het verstandig bij de keuze van vakkenpakket ook te kijken naar de aansluiting van het examenpakket op het verplichte deel van de profielenvakken van de havo. Havo-scholen kunnen de keuzemogelijkheden deels zelf bepalen. Heb je op dit moment al een voorkeur voor een specifieke school, vraag dit dan na!

In bijlage 3 vind je een overzicht van de profielen van de 4 havo-scholen in de regio waar de meeste van onze leerlingen naartoe gaan.

BIJLAGE 3: havo-profielen (onder voorbehoud van wijziging profielen door havo-scholen)

Cultuur & Maatschappij

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>
verplicht	Geschiedenis* Duits of Frans	Geschiedenis* Duits of Frans Aardrijkskunde*	Geschiedenis* Aardrijkskunde*	Geschiedenis* Duits of Frans
keuze 1 (kies 1 vak)	Econ./Aard.*/Maatsch.ws.**	Duits/Frans/Muziek**/Beeld.V**.	Frans/Duits	Aardrijkskunde*/Economie*
keuze 2 (kies 1 vak)	Duits/Frans/Beeldende V.**		Frans/Duits/Filosofie**/ Beeldende vorming**	Cultuur + kunstvak Beeldend óf Cultuur + kunstvak Muziek
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Wiskunde A Maatschappijwetenschap** Management & Organisatie** Aardrijkskunde* Biologie**	Duits Frans Wiskunde A Economie** Informatica** BSM**	Duits Frans Filosofie** Beeldende vorming** Biologie** Wiskunde A	een ander profielvak, OF BSM** (bij voldoende belang- stelling en maximaal 1 groep) Je mag slechts 1 van de 2 kunstvakken kiezen Economie* kan nieuw, maar is niet makkelijk

zwart is verplicht examen mavo - max. 1 oranje vak als nieuw vak - groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Een van de belangrijkste eigenschappen die je moet bezitten voor dit profiel is dat je creatief bent. In je latere beroep krijg je veel te maken met je creativiteit. Je hebt belangstelling voor kunst, cultuur, maatschappelijke vakken, taal en rechten. Je bent sociaal, belangstellend en een teamwerker. Ook is het handig als je goed kunt organiseren.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Dit profiel is zeer geschikt voor studies in de kunstensector. Bij dit profiel passen ook heel goed de sociale studies, zoals Maatschappelijk Werk en Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Ook voor het onderwijs is dit profiel geschikt. Maar voor sommige studies, zoals leraar in een exact vak, heb je een ander profiel of aanvullende vakken nodig. Met dit profiel kun je ook goed terecht in de journalistiek, voorlichting en communicatie.

Wat kan ik met dit profiel worden?

Op de Hogeschool voor de Kunsten word je opgeleid voor bijvoorbeeld schilder, beeldhouwer, modeontwerper, filmer of musicus. Als je een maatschappelijke studie hebt gedaan help je als maatschappelijk werker mensen die maatschappelijk in nood zijn geraakt. Je praat met ze en helpt met het zoeken naar de juiste oplossing voor het probleem. Ook in het onderwijs kun je terecht komen en daar werk je met jongeren, maar ook met volwassenen. Andere beroepen waar je aan kunt denken zijn: reclamefotograaf, illustrator, bibliothecaris, recreatiebegeleider, cursusontwikkelaar, archeoloog, historicus of (ortho)pedagoog.

Economie & Maatschappij

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>
verplicht	Geschiedenis* Economie Wiskunde A of B	Geschiedenis* Economie* Aardrijkskunde*	Geschiedenis* Economie** Wiskunde A	Geschiedenis Economie (niet makkelijk!)* Wiskunde A (B)
Keuze (kies 1 vak)	Aardrijksk.*/Man.& Org.**/ Maatschappijwetenschap**	Wiskunde A of B	Frans/Duits/Aardrijkskunde*/ Management & Organisatie**	Frans/Duits/Aardrijkskunde/ Management & Organisatie**
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Informatica** Maatschappijwetenschap** Beeldende Vorming** Aardrijkskunde* Biologie** Natuurkunde	Duits Frans Informatica** Management & Organisatie** BSM**	Frans Duits Filosofie** Beeldende vorming** Management & Organisatie** Biologie** Aardrijkskunde*	een ander profielvak, OF BSM** (bij voldoende belangstelling en maximaal 1 groep)

zwart is verplicht examen mavo - * max. 1 oranje vak als nieuw vak - ** groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Het profiel Economie en Maatschappij is heel geschikt voor degenen die geïnteresseerd zijn in economie, handel, management, communicatie of toerisme. Je bent ondernemend en houdt van organiseren. Ook kun je goed met mensen samenwerken en is rekenen voor jou geen probleem.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Je kunt denken aan studies als commerciële economie, bedrijfseconomie en management of economie en recht. Omdat in dit profiel de vakken economie en aardrijkskunde zitten kun je ook doorstromen naar een toeristische studie, zoals vrijetijdsmanagement of toerisme. Verder sluiten studies in de communicatie, het onderwijs en de sociaal-maatschappelijke richtingen ook heel goed aan bij dit profiel.

Wat kan ik met dit profiel worden?

De kans is groot dat je later een leidinggevende functie in het bedrijfsleven of bij de overheid krijgt. Je komt terecht in banen waarbij economie, arbeid, recht en veiligheid centraal staan. Beroepen waar je aan kunt denken zijn bijvoorbeeld: administrateur, bankmedewerker, marketingmanager, hoteldirecteur, secretaresse, belastingadviseur of accountant. Je geeft advies op het gebied van financiën, stelt begrotingen op en licht deze toe. Je geeft leiding en organiseert. Je voert zakelijke gesprekken en onderhandelt. Verder hou je je bezig met het cijferwerk, de in- en verkoop en met marktonderzoek.

Natuur & Techniek

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij-leer etc.</i>
verplicht	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde Biologie	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde (tenzij andere vakken matig)* Biologie**	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde
keuze	Wiskunde D**/Informatica**	--	--	Biologie*/Wiskunde D
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Beeldende Vorming** Economie Wiskunde D** Management & Organisatie** Biologie** Onderzoek & Ontwerpen (inhaalprogramma vereist)**	Duits Frans Informatica** Economie** BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij)**	Duits Frans Filosofie** Beeldende Vorming** Economie** Management & Organisatie**	een ander profielvak, OF BSM ** (bij voldoende belangstelling en maximaal 1 groep) <i>Biologie kan nieuw, maar is niet makkelijk (scheikundig)*</i>

zwart is verplicht examen mavo - *max. 1 oranje vak als nieuw vak - **groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Dit profiel is iets voor jou als je interesse hebt voor natuurwetenschap en voor techniek. Je bent nieuwsgierig en wilt graag weten hoe dingen werken. Je kunt logisch denken en zorgvuldig werken. Je wilt graag ontwerpen en stoffen onderzoeken. Omdat je veel te maken zult krijgen met berekeningen is het handig als je aanleg hebt voor wiskunde en dat je ruimtelijk inzicht hebt. Ook met de computer moet je goed overweg kunnen.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Met dit profiel kun je een studie gaan volgen waarin de exacte vakken een belangrijke rol spelen. Je kunt denken aan bijvoorbeeld: electrotechniek, bouwkunde, werktuigbouwkunde, weg- en waterbouwkunde en autotechniek. Ook kun je bijvoorbeeld Chemische Technologie, Biotechnologie, Informatica of Verkeerskunde gaan doen.

Wat kan ik met dit profiel worden?

Beroepen waaraan gedacht kunnen worden zijn: aannemer, chemisch analist, natuurkundige, meteoroloog, bosbouwkundig onderzoeker, verkeersvlieger en IT-specialist. Je hoeft niet persé een technicus te worden na deze studies. Ook kun je laboratoriumwerk gaan doen of terecht komen in de gezondheidszorg of landbouw.

Natuur & Gezondheid

	ISW Hoogeland	ISW Gasthuislaan	Dalton HAVO	Lentiz Revius
gemeenschappelijk	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>	Nederlands Engels <i>aangevuld met andere gemeenschappelijke vakken zoals bijv. lichamelijke oefening, maatschappij- leer etc.</i>
verplicht	Biologie** Scheikunde Wiskunde A of B	Biologie** Scheikunde Wiskunde A of B	Biologie** Scheikunde* Wiskunde A	Biologie* Scheikunde Wiskunde A (B)
keuze	Natuurkunde/Aardrijkskunde*	Natuurkunde óf Aardrijkskunde*	Natuurkunde/Aardrijkskunde*	Natuurkunde/Aardrijkskunde
vrij deel 1 vak uit:	Duits Frans Informatica** Beeldende Vorming** Aardrijkskunde* Economie Wiskunde D Management & Organisatie** Onderzoek & Ontwerpen (inhaalprogramma vereist)**	Duits Frans Informatica** Economie** BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij)**	Duits Frans Filosofie** Beeldende vorming** Economie** Management & Organisatie**	een ander profielvak, OF BSM** (bij voldoende belang- stelling en maximaal 1 groep) Biologie kan nieuw, maar is niet makkelijk (scheikundig)*

zwart is verplicht examen mavo - *max. 1 oranje vak als nieuw vak - **groen mag altijd gekozen worden

Past dit profiel bij mij?

Dit profiel past bij je als je belangstelling hebt voor mensen, dieren en planten. Je moet goed uit de voeten kunnen met de exacte vakken. Je bent nieuwsgierig en wilt graag weten hoe dingen ontstaan en hoe ze werken. Je vindt het leuk om met mensen te werken en ze te helpen.

Welke studies horen hierbij? (deze omschrijving is relatief stereotype t.b.v. beeldvorming, er zit zeker flexibiliteit bij vervolgopleidingen)

Met dit profiel kun je alle studies op (para)medisch gebied gaan doen. Denk dan bijvoorbeeld aan fysiotherapie, logopedie, diëtik of verpleegkunde. Met dit profiel heb je ook toegang tot de meeste agrarische studies zoals bijvoorbeeld: bos- en natuurbeheer, dier- en veehouderij of tuin- en landschapsinrichting. Ten slotte vormt dit profiel ook een goede basis voor de milieustudies zoals milieutechnologie. Soms moet je dan in je vrije deel nog een extra vak volgen.

Wat kan ik met dit profiel worden?

Je kunt bijvoorbeeld in een laboratorium gaan werken. Met behulp van apparatuur doe je biologisch en chemisch onderzoek. Ook kun je gaan werken als verpleegkundige in het ziekenhuis of in een verzorgingstehuis. Andere voorbeelden van beroepen zijn: apotheker, bodemkundige, of landbouwconsulent. Het omgaan met mensen speelt een belangrijke rol in je toekomstige werk.